

Bp Andrzej F. Dziuba, *Homilie. Z nauczania pasterskiego 2019–2020*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2022, ss. 311, ISBN 978-83-8281-081-3 [recenzja].

Chrześcijańska tradycja we wszystkich Kościołach i związkach opartych na Ewangelii przywiązuje dużą wagę do głoszenia orędzia zbawczego Jezusa Chrystusa. W niektórych wspólnotach jest to wręcz najważniejsze i stanowi o ich specyfice czy tożsamości. To de facto dosłowne podjęcie zobowiązania, jakie On sam pozostawił przed wniebowstąpieniem apostołom i pierwszym uczniom: „Idźcie więc i nauczajcie wszystkie narody” (Mt 28,19).

To nauczanie przybiera bardzo różne formy zewnętrzne, m.in. pismo, obrazy czy rysunki, pantomima, ustne wypowiedzi czy elektroniczne oraz muzyka i taniec. Ma to ostatecznie jeden cel: głoszenie i przepowiadanie słowa Bożego, i to w całym świecie, zgodnie z wolą Chrystusa, ku czynieniu uczniów w bogactwie kultur, języków, ras. Wielorakich uwarunkowań miejsca i czasu.

W to dzieło wpisuje się prezentowana książka Andrzeja F. Dziuby, biskupa łowickiego. Jest on długoletnim profesorem teologii moralnej na KUL i ATK – UKSW. Jest także autorem licznych książek, artykułów naukowych oraz popularnonaukowych, szkiców, prezentacji i recenzji naukowych, także w językach obcych, np. *Humanizująca funkcja kultury. Z nauczania kardynała Stefana Wyszyńskiego, Prymasa Polski* (Warszawa 2013), *Jan Azor, teolog moralista* (Warszawa 1988), *Chrześcijaństwo a kultura* (Warszawa 2008), *Służyć życiu* (Niepokalanów 2012), *Morenita z Guadalupe* (Niepokalanów 2019).

Także opublikowany dorobek homiletyczny bp. Andrzeja F. Dziuby to m.in. *Tylko Bóg. Z nauczania pasterskiego* (Warszawa 2018), *To the only God* (Warszawa 2013), *Sam Bóg. Z nauczania pasterskiego 2017–2018* (Warszawa 2019), *Jedynemu Bogu. Z nauczania pasterskiego 2004–2006* (Warszawa 2007), *Tylko Bogu* (Warszawa 2011).

Obecny zbiór homilii jest wyborem za lata 2019–2020 i prezentuje 52 wygłoszone teksty. Stanowi to dobry przegląd różnorodności nauczania, a więc adresatów, miejsc głoszenia czy okoliczności. To m.in. jubileusze i rocznice, sakramenty i pogrzeby, uroczystości liturgiczne i celebracje paraliturgiczne, odpusty, pielgrzymki i spotkania. Te elementy widać wyraźnie w głoszonych homiliach i one kształtują pewne ich szczegóły.

Większość homilii wygłoszona została na terenie diecezji łowickiej, najczęściej w bazylice katedralnej, ale i w innych miejscach, np. na Jasnej Górze, w Warszawie, Łaskarzewie, Brzeźniku, Pleszewie, Myszyńcu. Przepowiadanie w utrwalonej formie pokazuje, iż autor nawiązuje do owego *lucus* i czyni z tego ważny element teologiczny oraz historyczny całego zwiastowanego orędzia ewangelizacyjnego.

W opisie poszczególnych homilii podano zwięzły tytuł, okoliczności i miejsce wygłoszenia oraz datę. Każdy tekst zawiera także pełny wykaz czytań mszalnych, które były czytane i są żywo obecne w tekstach. To ważne elementy swoistego *Sitz im Leben* dla prezentowanego przepowiadania. Często ułatwia to także zrozumienie proponowanej homilii, zawartych tam różnych treści odnoszących się m.in. do miejsca i czasu, informacji czy komentarzy. To ważna aktualizacja dla zgromadzonych odbiorców.

Trzeba bardzo mocno zaakcentować szerokie zanurzenie w tekstach biblijnych, i to wszystkich czytań, łącznie z psalmem czy śpiewem przed Ewangelią. Wizualnie wskazują to odniesienia do konkretnych tekstów w formie cytatów czy porównań. Jest to pozytywny przykład przepowiadania kerygmatycznego, nawiązującego do tradycji apostołskiej. Mocno słysząc głos Apostoła Narodów i głoszonych przezeń treści oraz samą formę katechez po zesłaniu Ducha Świętego. To ubiblijnienie nie jest suchym czy bezrefleksyjnym biblicyzmem, ale sięganiem do żywotności teologii biblijnej, i to obu Testamentów. Trzeba jednak pamiętać, że autor nie jest bibliścią. Niemniej jednak wydał książkę pt. *Orędzie moralne Jezusa Chrystusa* (Warszawa 1996).

Biskup Andrzej F. Dziuba umiejętnie włącza także treści historyczne oraz aktualne odnoszące się do miejsca, w którym głosi homilię. To bardzo dobra aktualizacja, która pozwala na pewien kontakt informacyjny ze słuchaczami, którzy zazwyczaj w jakimś stopniu znają te odniesienia. To jakby słowa czy informacje nie tylko adresowane do nich, ale i o nich. To przecież ważna dla nich historia, teraźniejszość oraz nadzieje przyszłości. To przecież, dla ludzi wiary, historia zbawienia, „w której szczególnie ważne jest słowo Boże” (s. 14). To także przywoływanie patronów kościołów czy parafii, lokalnych postaci kościelnych czy świeckich, szczególnie znaczących i godnych przypomnienia. Zapewne swobodne posługiwanie się tymi treściami wymagało od autora pewnego przygotowania. Może to też świadczyć o szacunku wobec adresatów, do których kierowane są homilie.

Autor porusza wiele tematów związanych z katolicką nauką społeczną, ale nie mają one, co się niestety często zdarza, odniesień politycznych, ich aktualizacji, lecz tylko społeczne i duszpasterskie. Wynika to z troski o realizm codziennego życia wiernych, do których adresowane są homilie. Kaznodzieja zdecydowanie prezentuje się jako zwolennik teologii moralnej i społecznej. Odnosi realizm społecznego życia wierzących do ich codziennego świadectwa wiary, nadziei i miłości oraz cnót kardynalnych.

Zbiór homilii bp. Andrzeja F. Dziuby może także stać się przedmiotem osobistej lektury wraz z pogłębionym namysłem również w płaszczyźnie duchowej. Pismo św. w prezentowanych homiliach przybiera niejednokrotnie wręcz formę swoistej *lectio divina*. Wątki duchowe czynią proponowane teksty bardziej autentycznymi i wskazują na integralne postrzeganie adresatów. Pokazuje to także, że głoszone homilie stały się najpierw dla kaznodziei przedmiotem osobistego namysłu i refleksji duchowej.

Generalnie homilie nie są zbyt długie, a ich lekturę ułatwia zaproponowany podział na podtytuły. Może czasem podziały te są zbyt szczegółowe. Niemniej to ciekawe próby wydobywania i podkreślenia słownego oraz graficznego pewnych ogólnych czy bardziej szczegółowych tematów poruszanych w danej homilii. Zazwyczaj wynikają one z czytań biblijnych, a następnie ich praktycznej aplikacji duszpasterskich.

Łowicki biskup udostępnił zbiór bardzo żywych homilii. Tchną one nie tylko autentycznością języka, ale jeszcze bardziej świadectwem. Narastająca narracja dochodzi

często do pewnego punktu i jakby zawiesza refleksje, oddając je już samemu słuchaczowi do dalszych przemyśleń. Zachęca, aby w osobistym namyśle pójść jeszcze dalej i może z jeszcze bardziej osobistymi odniesieniami praktycznymi i życiowymi, stosownie do spełnianego powołania chrześcijańskiego. Trzeba jednak także zauważyć, iż bp Andrzej F. Dziuba nie zapomina o znaczeniu powołania ludzkiego oraz zawodowego.

Wszystkie teksty bp. Andrzeja F. Dziuby mają ukierunkowanie duszpasterskie związane z jego zawołaniem biskupim: *Soli Deo*. To zapewne próba kontynuacji wielkiej posługi bł. kard. Stefana Wyszyńskiego, który w Gnieźnie udzielił autorowi święceń prezbiteratu. Zapewne kaznodzieja posługując jako biskup w diecezji łowickiej, często napotyka miejsca posługi Prymasa Tysiąclecia.

ks. prof. dr hab. Władysław Wyszowadzki
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
Polski Uniwersytet na Obczyźnie w Londynie
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4410-0188>